

WELKOM
KIND

Welkom-Kind Bortel e.o.

Deken Broekmanlaan 18

5282 MB Bortel

T: 0411-750903

@: info@welkomkindbortel.nl

Website: www.gastouder-bortel.nl

PEDAGOGISCH BELEID

Versie 2016.2

WELKOM-KIND BORTEL E.O.

PEDAGOGISCH BELEID

Versie 2016.2

Inhoud

1. ALGEMEEN
 - 1.1 Wat is het pedagogisch beleid?
 - 1.2 Het doel van pedagogisch beleid?
 - 1.3 Voor wie is dit beleid bedoeld?

2. VISIE
 - 2.1 Kernwaarden gastouder
 - 2.2 Kernwaarden gastouderbureau
 - 2.3 Ouders

3. HOE BEREIKEN WE KWALITATIEF GOEDE OPVANG?
 - 3.1 Wettelijke voorwaarden
 - 3.2 Veiligheid en gezondheid
 - 3.3 Leeftijdsopbouw; aantal kinderen tegelijk aanwezig
 - 3.4 Op welke manier zorgt Welkom-Kind voor veiligheid en gezondheid tijdens de opvang?
 - 3.5 Welke verzorging, manier van verzorging

4. VIER OPVOEDINGSDOELEN
 - 4.1 Vier basisdoelen
 - 4.2 Zorg voor emotionele veiligheid
 - Fysiek veilig en gezond
 - Emotioneel en sociaal veilig
 - 4.3 Stimuleren van persoonlijke competentie
 - 4.4 Stimuleren van sociale competentie
 - 4.5 Overdragen van waarden en normen

5. DE PEDAGOGISCHE OPDRACHT VAN EEN GASTOUDER
 - 5.1 De gastouder als professional
 - 5.2 Meetpunten voor pedagogische kwaliteit

6. DE PRAKTIJK VAN GASTOUDEROPVANG BIJ WELKOM-KIND

1. ALGEMEEN

Wat is het pedagogisch beleid?

Het pedagogisch beleid is de basis van een kinderopvangorganisatie. Het geeft aan wat de kwaliteit is voor Welkom-Kind als onderneming en als kinderopvangorganisatie en op welke manier we die beschreven kwaliteit bereiken.

Een pedagogisch beleid is verplicht voor alle kinderopvangorganisaties die onder de Wet Kinderopvang vallen. Dit pedagogisch beleid is voornamelijk een manier om de visie van onze organisatie op het kind en de kinderopvang bekend te maken aan vraagouders en gastouders.

Het doel van pedagogisch beleid?

Bij een eerste contact met Welkom-Kind ontvangen zowel de vraagouders als gastouders het Welkom-boek, waar de hoofdpunten uit dit pedagogisch beleid in verwerkt zijn. Dit geeft een algemeen inzicht in de door Welkom-Kind gehanteerde waarden. In de oriëntatiefase zal dit beleid bepalend zijn voor de keus om met Welkom-Kind wel of niet verder te gaan. Later, wanneer de opvang is begonnen, kunnen de vraagouders en gastouders terugvallen op dit beleid.

Voor wie is dit beleid bedoeld?

Voor Welkom-Kind is het pedagogisch beleid een naar de praktijk vertaalde visie op kinderopvang. Dit pedagogisch beleid geeft de gastouders een houvast bij hun dagelijkse werkzaamheden. Voor de vraagouders geeft dit beleid aan waarvoor Welkom-Kind staat als kinderopvangorganisatie: welke waarden vinden we belangrijk? Op welke manier worden deze in de praktijk bereikt?

2. VISIE

Welkom-Kind Boxtel e.o. is het “kindje” van Beppie Verberne. Zij heeft zowel als ondernemer in de kinderopvang, als vraagouder en als gastouder ruime ervaring. Zij heeft 4 kinderen en als werkende moeder ervaren hoe belangrijk goede kinderopvang is.

Wat verstaat Welkom-Kind onder kwalitatief goede opvang?: “Dat je met een gerust hart je kindje achterlaat bij een gastouder, die het niet alleen verzorgt, maar ook liefdevolle aandacht geeft. Zij ziet hoe waardevol ieder kind is en heeft respect voor de eigen persoonlijkheid van het kind.”

Kernwaarden gastouder

Bieden van emotionele veiligheid, stimuleren ontwikkeling, normen en waarden.

De gastouder neemt een deel van de opvoeding over van de ouders. Zij moet gelegenheid bieden aan het kind om zich te kunnen ontwikkelen. Primaire voorwaarde voor een kind om zich te kunnen ontwikkelen is emotionele veiligheid.

Gastouders zijn de uitvoerders van de opvang en de kwaliteit van opvang in de praktijk zal van de gastouder afhankelijk zijn. Van belang voor een kwalitatief goede opvang zijn:

- Relatie tussen gastouder en het kind
- Hygiëne (persoonlijke hygiëne, maar ook de ruimte waar opvang plaats vindt)
- Persoonlijke zorg en aandacht (voldoende gerichte één op één aandacht; gastouder biedt meer dan alleen eten en schone luiers)

- Aanbieden en ondernemen van activiteiten (stimuleren van de ontwikkeling)
- Kenmerken van de gastouder zelf (haar persoonlijkheid).

Naast meetbare eisen aan de gastouder en locatie, is het nog belangrijker dat het klikt tussen gastouder – ouder – en kind. Dat zij structuur biedt en discipline kent; ruimte en mogelijkheden voor ontwikkeling ziet en aan het kind biedt.

Kernwaarden gastouderbureau

Kleinschalig, persoonlijk en laagdrempelig.

Welkom-Kind Boxtel is bewust kleinschalig. Er is één aanspreekpunt, die alle gastouders persoonlijk kent en meerdere keren per jaar bezoekt. Persoonlijk contact met vraagouders en gastouders is belangrijk voor een goede bemiddelingsrelatie. Als gastouderbureau willen we voor vraagouders en gastouders een laagdrempelige organisatie zijn. Welkom-Kind werkt daarom regionaal en is goed bereikbaar per telefoon en e-mail, 5 dagen per week en met één aanspreekpunt word je nooit van het kastje naar de muur gestuurd.

Ouders

Het volgende hoofdstuk beschrijft de manier waarop we de kwaliteit in praktijk bewerkstelligen. Het is zeer belangrijk te weten dat we samen, ouder, gastouder en Welkom-Kind, betrokken zijn bij het realiseren van kwaliteit van opvang.

3. HOE BEREIKEN WE KWALITATIEF GOEDE OPVANG?

Na een eerste contact met Welkom-Kind ontvangen ouders en gastouders het Welkom-Boek. Hierin vindt men informatie over gastouderopvang in het algemeen en bij Welkom-Kind in het bijzonder, waaronder het gastouderbeleid.

In het gastouderbeleid vindt u de eisen welke Welkom-Kind stelt aan haar gastouders. Dit zijn een aantal meetbare zaken zoals: leeftijd, verklaring omtrent gedrag, hygiëne en ruimte (opvanglocatie).

Wij hebben alle ingeschreven gastouders al eerder gezien en gesproken. Deze mensen maken de indruk van een warm persoon met de nodige capaciteiten om kinderen op te vangen. Ze willen graag voor kinderen zorgen en daarom stellen ze hun tijd, huis en zichzelf ter beschikking. Zowel vraag- als gastouder krijgt een uitgebreide uitleg over veiligheid, gezondheid en de gewenste omgang met het kind.

Wettelijke voorwaarden

De Wet Kinderopvang stelt een aantal eisen waar geregistreerde (officiële) kinderopvang aan dient te voldoen. Deze eisen komen overeen met het begrip kwaliteit van opvang zoals reeds beschreven. In dit pedagogische beleid hebben we deze eisen opgenomen met een uitleg hoe we deze bereiken in de praktijk en aangevuld met onze visie op het kind en de opvang.

Veiligheid en gezondheid

Een ingrediënt van het begrip kwaliteit, dat we hier hanteren, betreft de omgeving waar het kind wordt opgevangen. Het gaat om de ruimte die beschikbaar is voor de opvang, de inrichting, hygiëne en de mogelijke risicofactoren. Hieronder valt ook de buitenruimte (tuin, speelplaats in de buurt e.d.). Deze ruimte wordt ook bekeken op inrichting, hygiëne en eventuele risicofactoren.

De opvanglocatie biedt voor alle kinderen voldoende speelruimte, zowel binnen als buiten.

Voor gastouderopvang is er geen richtlijn met de hoeveelheid vierkante meters per kind, zoals dit gebruikelijk is bij kinderdagverblijven. Het gastouderbureau stelt vast of de hoeveelheid ruimte (zowel binnen als buiten) voldoende is. De hoeveelheid ruimte hangt af van het aantal en de leeftijd van de kinderen die tegelijk worden opvangen. Hierbij wordt rekening gehouden met de eigen kinderen van de gastouder. Dit wordt bij iedere nieuwe koppeling opnieuw vastgesteld en opnieuw bekeken tijdens de risico-inventarisatie.

Voor kinderen jonger dan anderhalf jaar is een aparte slaapruiimte ingericht. Dat kan ook door in de slaapkamer van de (gast)ouder of in die van de kinderen van de (gast)ouder extra bedjes te plaatsen. Deze slaapruiimte is afgestemd op het aantal kinderen en de leeftijd van de kinderen.

Als een gastouder vier of meer kinderen tegelijkertijd opvangt, inclusief de eigen kinderen, moet een achterwacht beschikbaar zijn. Deze achterwacht is telefonisch bereikbaar tijdens de opvangtijden en kan binnen vijftien minuten aanwezig zijn op de opvanglocatie. De achterwacht is achttien jaar of ouder, maar heeft geen diploma of VOG nodig. De gastouder kan bij de inspectie door de GGD aantonen wie de achterwacht is/achterwachten zijn.

De locatie waar de opvang plaatsvindt, is altijd en volledig rookvrij. Dit geldt ook voor bijvoorbeeld een inpandige garage. Dit geldt ook als kinderen bij (één van) de ouders thuis worden opvangen.

Voor een optimale veiligheid zijn voldoende werkende rookmelders verplicht op de opvanglocatie. Op iedere verdieping van de woning is minimaal 1 goed werkende rookmelder aanwezig. In ruimtes die als vluchtweg gebruikt worden, hangt een rookmelder. Indien de opvangruimte alleen verlaten kan worden via een andere ruimte, dient daarin ook een rookmelder aanwezig te zijn.

Leeftijdsopbouw; aantal kinderen tegelijk aanwezig

Er is een wettelijk maximum aan het aantal op te vangen kinderen .

Bij een gastouder worden maximaal zes kinderen in de leeftijd tot 13 jaar gelijktijdig opgevangen. Eigen kinderen tot 10 jaar worden meegerekend.

In de groep worden maximaal vijf kinderen tot 4 jaar gelijktijdig opgevangen of maximaal vier kinderen tot 2 jaar gelijktijdig, waarvan maximaal twee kinderen tot 1 jaar.

Alle kinderen die bij een gastouder op bezoek zijn op het moment dat een gastouder gastouderopvang biedt, dus ook vriendjes die komen spelen, tellen mee in het aantal kinderen die door een gastouder gelijktijdig worden opgevangen. Dit betreft alle kinderen in de leeftijd tot 13 jaar, wanneer het geen eigen kinderen zijn. Eigen kinderen tellen mee tot 10 jaar.

De aanwezigheid van eventueel andere volwassenen voor deze kinderen is niet van belang, door de aanwezigheid van de kinderen nemen zij deel aan het groepsproces en tellen zij dus mee in de groepsgrootte.

Om de kwaliteit in praktijk te bewerkstelligen, is het belangrijk dat de beschikbare ruimte, hoeveelheid één op één aandacht, verzorging e.d. op de gewenste manier verdeeld worden. In dit opzicht spelen de persoonlijke kenmerken van de gastouder ook een belangrijke rol. Deze kenmerken zullen bepalend zijn voor het aantal kinderen en de leeftijd van deze kinderen die een gastouder tegelijk kan opvangen. Kortom: per gastouder zal deze draagkracht anders zijn, maar nooit meer dan wettelijk is toegestaan.

Op welke manier zorgt Welkom-Kind voor veiligheid en gezondheid tijdens de opvang?

Het huis waar de kinderen worden opgevangen wordt minimaal twee keer per jaar door Welkom-Kind bezocht en er wordt minimaal één keer per jaar een risico-inventarisatie gedaan. Deze inventarisatie omvat zowel de veiligheids- als gezondheidsrisico's.

Dit verloopt in drie stappen:

1. Conform het gezondheids- en veiligheidsbeleid van Welkom-Kind begint veiligheid en gezondheid bij de selectie van de gastouder. Daarbij staan de volgende vragen centraal:
 - Is de gastouder in staat om verantwoordelijkheid te nemen en te dragen en te anticiperen op risico's?
 - Is ze voorzichtig en is ze in staat om kinderen e.e.a. te leren over het omgaan met risico's?.
2. De tweede stap op het gebied van veilige opvang is zorgen dat de opvang zo veilig en gezond mogelijk wordt. Hierin zijn de volgende elementen te herkennen:
 - Voorlichting door het gastouderbureau voorafgaande en tijdens het tekenen van de contracten en tijdens de risico-inventarisatie (RI)
 - Een risico-inventarisatie (RI)
 - Maken van het plan van aanpak (voortkomend uit de RI)
 - Uitvoeren van het plan van aanpak
3. De derde stap naar veilige opvang is het vasthouden of verbeteren van het niveau van veiligheid (bij opgroeiende kinderen en een veranderende omgeving). Dit gebeurt door evaluatie, herhaling van de RI en het gebruiken van ervaringen. Ook wordt de gastouder geïnformeerd over wat te doen bij onverwachte omstandigheden en krijgt de gastouder de mogelijkheid zichzelf verder te ontwikkelen.

Het is onvermijdelijk dat kinderen zich soms bezeeren. De gastouder is verplicht alle ongevallen te registreren. De ongevallenregistratie moet inzichtelijk zijn voor de GGD-inspecteur en bevat:

- de aard en de plaats van het ongeval;
- de leeftijd van het kind;
- de datum van het ongeval;
- een overzicht van maatregelen die zijn getroffen om herhaling te voorkomen.

Op het opvangadres is de Meldcode Kindermishandeling aanwezig. De gastouder weet hoe zij moet handelen bij (een vermoeden van) kindermishandeling. Zij weet signalen te herkennen en kan deze benoemen.

Behalve fysieke veiligheid is er ook sprake van een andere vorm van veiligheid: geborgenheid; het soort veiligheid die het kind ervaart in een vertrouwde omgeving met een vertrouwd persoon, in dit geval de gastouder. Dit aspect wordt hierna verder besproken (zie pedagogische doelen; emotionele veiligheid).

Welke verzorging, manier van verzorging

Ieder kind heeft recht op een goede lichamelijke verzorging, in een schone omgeving, waardoor onnodige ziektes worden voorkomen.

De aard van de verzorging hangt af van de leeftijd van de kinderen. Bij een baby nemen voeding en verzorging meer plaats in en hebben deels een andere inhoud dan bij schoolgaande kinderen. Zeker bij de verzorging is het belangrijk, dat het kind warmte en aandacht ervaart.

Een kind voelt zich prettig en veilig, wanneer ritmes en gewoontes in de verzorging thuis en bij de gastouder goed op elkaar zijn afgestemd. Ouder en gastouder maken daarom afspraken met elkaar over allerlei onderdelen van de verzorging, zoals:

Voeding: hoe vaak, hoeveel, wat, snoep;

Zindelijkheid: hoe vaak verschonen, wanneer met het potje beginnen;

Slapen: waar, wanneer, slaapritueel, zorg voor voldoende rust bij oudere kinderen;

Ziekte: hoe te voorkomen; hoe handelt de gastouder als het kind ziek wordt;

Hygiëne: tanden poetsen, handen wassen, waar mag het kind nooit aankomen;

Veiligheid: omgang met evt. huisdieren, gebruik van trap.

De gastouders zijn verantwoordelijk voor de veiligheid van het gastkind tijdens de opvanguren. De omgeving waar opvang plaatsvindt moet hygiënisch en veilig zijn. Gelet wordt op alle aspecten van veiligheid en gezondheid (Zie Veiligheids- en gezondheidsbeleid). Het gastouderbureau beoordeelt de opvanglocatie a.d.h.v. een risico-inventarisatie. De elementen uit deze inventarisatie komen ook aan de orde tijdens de selectie van de gastouder. Tevens kunnen ouders specifieke wensen kenbaar maken bij het gastouderbureau.

4. VIER OPVOEDINGSDOELEN

De belangrijkste opdracht voor een gastouder is dat het goed gaat met haar gastkinderen tijdens de opvang. Kinderen hebben plezier, maar ze mogen ook boos of verdrietig zijn. Ze voelen zich thuis bij de gastouder. Ze maken daar dingen mee die in een kinderleven thuishoren. Ieder kind krijgt de kans om alles te leren wat hij nodig heeft om een aardig, sterk en sociaal mens te worden. Gastouders kijken en luisteren naar het kind. Geen twee kinderen zijn hetzelfde. Kijken en luisteren naar de behoeften van elk kind afzonderlijk is daarom het uitgangspunt van de gastouders van Welkom-Kind. De gastouders ondersteunen en stimuleren het kind, geven bevestiging en helpen hem over de drempel bij iets wat nog nieuw en spannend is.

Voor de omschrijving van de 4 basisdoelen is gebruik gemaakt van het Pedagogisch kader gastouderopvang, ontwikkeld door Kohnstamm Instituut & Nederlands Jeugdinstituut, in opdracht van BKK.

Vier basisdoelen

In de Wet kinderopvang wordt verwezen naar vier zaken, die een kind tijdens de opvang nodig heeft, de vier pedagogische basisdoelen (Rixsen-Walraven 2000). Iedere gastouder heeft de verantwoordelijkheid om daar voor te zorgen.

A. Een gastouder zorgt voor **emotionele veiligheid**. De opvang is in een vertrouwde omgeving met spelmaterialen, activiteiten en omgangsvormen die voor een kind bekend, begrijpelijk en acceptabel zijn.

B. Een gastouder stimuleert de **persoonlijke competentie** van een kind. Zij biedt activiteiten en spelmaterialen aan die aansluiten op de leeftijd, ontwikkeling en belangstelling van een kind. Haar gedrag en haar manier van omgaan passen bij de leeftijd en het karakter van een kind.

C. Een gastouder stimuleert de **sociale competentie** van een kind. Zij biedt activiteiten en spelmaterialen aan die een kind helpen bij het leren omgaan en samenwerken met andere kinderen en volwassenen. Zij helpt een kind om te oefenen met sociale vaardigheden.

D. Een gastouder draagt **waarden en normen** over. Zij laat die in haar gedrag zien (rolmodel) en legt in gesprekken uit wat de omgangsvormen en gedragsregels tussen mensen zijn. Hierdoor weet en begrijpt een kind wat er in een bepaalde situatie van hem verwacht wordt. De vier basisdoelen zijn een belangrijke kapstok voor iedere gastouder.

Een gastouder maakt een goede en gezonde opvangomgeving voor kinderen als zij aandacht besteed aan alle vier de basisdoelen. Dat klinkt ingewikkelder dan het vaak is. De meeste gastouders werken al 'vanzelf' aan deze doelen. Dat doen ze ook zonder dat er een duidelijk plan bedacht is. Toch is het belangrijk dat gastouders naar hun werk kijken met de volgende vragen:

- Wat betekenen deze vier basisdoelen voor mij; hoe belangrijk vind ik ze?
- Hoe werk ik nu al aan deze vier doelen; heb ik voor alle doelen even veel aandacht?
- Hoe kan ik de vier doelen 'vertalen' naar mijn gastkinderen; wat vraagt ieder gastkind van mij op deze vier onderdelen?
- Op welke manier kan ik aan de vier doelen werken; welke activiteiten en spelmaterialen moet ik beschikbaar hebben zodat het voor alle gastkinderen een goede opvangomgeving is?

Tijdens het werk zal een gastouder niet steeds met deze vragen in haar hoofd lopen. Toch is het goed om af en toe eens bij de eigen opvoedideeën en aanpak stil te staan. Een gastouder biedt professionele kinderopvang. Dat betekent dat zij nadenkt over haar werk en bewuste keuzes maakt over haar aanpak. Het betekent ook dat zij uitleg kan geven over haar aanpak. Waarom doet zij haar werk op deze manier? Waarom organiseert zij deze activiteiten? Waarom hecht zij aan deze manier van omgaan met de gastkinderen?

Die uitleg is belangrijk voor:

- Ouders. Zij willen weten of de gastouder op een prettige en ondersteunende manier met hun kind omgaat en of de gastouder zich houdt aan de afspraken die gemaakt zijn tussen ouder en gastouder. Zij willen ook weten of er opvoedkundige afspraken of ervaringen zijn waardoor ouders en gastouder elkaar kunnen steunen of van elkaar kunnen leren.
- Gastouderbureau. Zij willen weten of de manier waarop de gastouder haar werk uitvoert, klopt met de opvoedideeën uit het pedagogisch beleidsplan van het bureau. Ook willen zij weten of de gastouder zich houdt aan afspraken die gemaakt zijn tussen gastouderbureau en gastouder.
- GGD-Inspectie kinderopvang. Zij willen weten of de gastouder zich inzet om aan de vier basisdoelen uit de wet kinderopvang te werken. Zij controleren of de opvoedideeën van het gastouderbureau bij de gastouder bekend zijn en of de gastouder hieraan werkt tijdens de opvang.

Zorg voor emotionele veiligheid

Het eerste pedagogisch basisdoel dat een gastouder wil bereiken is dat ieder gastkind zich prettig en welkom voelt bij haar. Voor een goede ontwikkeling van een kind is dat veilige gevoel een van de belangrijkste voorwaarden. Een kind dat zich niet veilig voelt trekt zich terug, durft niet te gaan ontdekken en gaat geen nieuwe contacten met andere mensen aan. Het kan dus niet profiteren van alle kansen en uitdagingen die de gastouder aanbiedt.

Een omgeving is voor een kind veilig als aan de volgende twee voorwaarden is voldaan:

- Fysiek veilig en gezond
- Emotioneel en sociaal veilig

Fysiek veilig en gezond

De gastouder is verantwoordelijk voor de lichamelijke (fysieke) veiligheid van kinderen. Het kind moet er op kunnen vertrouwen dat de gastouder zorgt voor een omgeving waarin hij vooruit kan. De gastouder let daarom op alles wat tijdens de opvang van invloed is op de veiligheid en gezondheid van ieder gastkind.

Opvangruimte

Zij zorgt er voor dat de opvangruimte schoon en 'ongevaarlijk' is. Dat geldt voor de binnen- en voor de buitenruimte. Natuurlijk gebeuren er ook bij een gastouder soms ongelukjes. Het hoort bij 'met vallen en opstaan groot worden' dat een kind wel eens een bult of schram oploopt. Het is belangrijk om na de denken over de manier waarop een gastouder interessante uitdagingen en grensverkenningen kan aanbieden. Kinderen hebben dat nodig! Een gastouder bespreekt met ouders wat de balans is tussen 'gecontroleerd risico' en 'onverantwoord risico'.

Spelmateriaal

Bij een veilige en gezonde omgeving hoort ook dat de gastouder het spelmateriaal heel en schoon houdt. De kwaliteit van het spelmateriaal (onbeschadigd en compleet) is een punt van dagelijkse zorg.

Regels en afspraken

Er zijn regels en afspraken met de kinderen die bijdragen aan kennis over gezond opgroeien. Dat gaat over zaken als: handen wassen, tanden poetsen, toilet-gang, wel en niet in de mond stoppen van bepaald spelmateriaal. Om elkaar niet in gevaar te brengen weten de peuters en kleuters met welke spelmaterialen zij niet in de buurt van de baby's en dreumesen mogen spelen, zoals kraaltjes en klei. Het is voor kinderen duidelijk wat ze wel mogen ('doorlopen tot aan de rand van de stoep en dan op mij wachten') en wat voor hen nog te gevaarlijk is ('je mag op het klimrek, maar alleen als ik er bij ben').

Voeding

De gastouder zorgt voor gezonde en voedzame maaltijden en denkt na over tussendoortjes. In overleg met ouders houdt een gastouder rekening met wensen over voeding, zoals biologisch of halal. Ook past zij de maaltijden en snacks aan als er sprake is van een voedselallergie of overgevoeligheid voor bepaalde E-bestanddelen. Als ouders bepaalde voeding meegeven, zorgt de gastouder dat het kind dit krijgt. De gastkinderen drinken goed en voldoende tijdens de opvang. Het kan een teken zijn van zich niet veilig voelen als kinderen niet naar de toilet durven of kunnen bij de gastouder. Uit onderzoek is gebleken dat kinderen op de buitenschoolse opvang hun ontlasting liever ophouden tot thuis. Dit kan buikpijn, lusteloosheid en minder zin in bewegen tot gevolg hebben. Ook bij peuters en kleuters kan zich dit voordoen als ze zich niet veilig voelen. Door lichamelijk onwelbevinden komen zij niet tot spelplezier. Het is dus een signaal om goed in de gaten te houden.

Bewegen

Lichamelijk welzijn gaat verder dan enkel voedsel en drinken. De gastouder voelt zich ook verantwoordelijk voor voldoende lichamelijke beweging van haar gastkinderen. Zij geeft zelf het goede voorbeeld met activiteiten die aanzetten om te bewegen. Zij zorgt dat er binnen of buiten genoeg ruimte en mogelijkheid is om uit te razen, rond te rennen, te klimmen en allerlei andere lichamelijke acties te ondernemen die kinderen vanuit zichzelf graag doen.

Licht, lucht en geluid

Er zit ook een onzichtbare kant aan een gezonde omgeving. De kwaliteit van licht, lucht en geluid in de opvangomgeving heeft veel invloed op de gezondheid en het energieniveau van kinderen. Een gastouder beoordeelt haar opvangruimte daarom op punten als: - is er voldoende en prettig (dag)licht in de ruimte; - wordt er voldoende gelucht; - is het niet te warm of te koud; - klopt de temperatuur in de ruimte met de (passieve of actieve) activiteit die daar plaatsvindt; - zijn er storende achtergrondgeluiden binnen of buiten de ruimte (incidenteel zoals een snerpende zaagmachine van de plantsoendienst –even de ramen dicht!-, of continue zoals een zoemende koelkast); - wat is het geluidsniveau van een eventuele radio, tv of computer; - kunnen kinderen rustig spelen zonder (geluid)hinder van elkaar te hebben? Al deze zaken hebben effect op het spelplezier en de concentratie van kinderen.

Emotioneel en sociaal veilig

Voor een kind is het gevoel van emotionele en sociale veiligheid, het allerbelangrijkste tijdens de opvang. Voor een gastouder is dit dan ook het allerbelangrijkste om aan te werken. De vraag: 'Hoe zorg ik er voor dat ieder gastkind zich bij mij welkom en thuis voelt?', moet altijd in haar hoofd zitten. Een kind dat zich veilig en op zijn gemak voelt, laat dit in zijn gedrag zien.

De gastouder sluit aan op het gedrag en de uitstraling van een kind. De vrolijkheid, angst, humor of beweeglijkheid van een kind hebben invloed op hoe zijzelf doet en op de activiteiten die zij op dat moment aanbiedt. Het kind voelt zich daardoor begrepen en gesteund. Dat gevoel helpt een kind om zich 'veilig' te voelen bij de gastouder. Die veiligheid is nodig om op ontdekking uit te gaan; om open te staan voor nieuwe ervaringen. Kinderen die positieve steun krijgen en interessante nieuwe ervaringen opdoen, ontwikkelen zelfvertrouwen.

Gedrag lezen: kennen en begrijpen

De gastouder kijkt en luistert naar ieder kind. Zij ziet wat het kind leuk vindt. Zij helpt om een lastige of spannende situatie met een grapje op te lossen. Zij geeft steun als een kind onzeker is of twijfelt. Zij oefent nieuwe en moeilijke dingen met het kind, zodat een kind ontdekt wat het al –bijna- kan. Een gastouder heeft veel mogelijkheden om ieder gastkind goed te leren kennen en te begrijpen. Zij 'leest het gedrag' en ziet wanneer het kind haar nodig heeft. Soms is een bemoedigend knikje al genoeg. Zij beschermt het kind tegen gevaarlijke of ongewenste situaties zoals pesten of buiten gesloten worden door andere kinderen. Om gedrag goed te kunnen lezen, moet een gastouder sensitief-responsief zijn. Ze moet aanvoelen wat een kind wil of bedoelt (sensitief) en daar op een passende manier op aansluiten (responsief).

Kameraadjes om mee te spelen en van te leren

Een opvangsituatie is voor een kind het leukste als er speelkameraadjes zijn. Een kind heeft andere kinderen nodig van zijn leeftijd, of met weinig leeftijdsverschil. Een gastouder houdt bij het aannemen van nieuwe gastkinderen rekening met die leeftijdsverschillen. Al in het tweede levensjaar hebben kinderen een duidelijke voorkeur voor bepaalde kinderen. De gastouder helpt kinderen om samen te spelen en om vriendschap op te bouwen. Hoe vaker de kinderen elkaar ontmoeten tijdens de opvang, hoe beter zij elkaar leren kennen. En hoe beter zij elkaar kennen, hoe interessanter en leerzamer hun spel zal worden. Kinderen die elkaar goed kennen voelen zich emotioneel en sociaal veilig bij elkaar.

Positieve sfeer

De gastouder zorgt voor een prettige en positieve sfeer tijdens de opvang. Er is een duidelijk en voorspelbaar dagritme. De gastouder legt afspraken en regels op zo'n manier uit dat kinderen weten wat er van hen verwacht

wordt. Er gebeuren vaste activiteiten op een vaste manier en op vaste momenten. Kleine kinderen houden van structuur: hetzelfde liedje bij de fruithap, de speciale stoel voor de jarige job, het slaaprijmpje voordat het licht uit gaat. Als een kind weet wat er gaat gebeuren, kan het ontspannen en met plezier meedoen. Ook de manier waarop de opvangruimte is ingedeeld en ingericht zorgt voor geborgenheid. Lichtinval en kleurgebruik zijn medebepalend voor een prettige sfeer. Eigen werkjes op een prikbord of foto's van zijn nieuwe broertje op ooghoogte op de kast, geven een kind het gevoel van welkom-zijn.

Aansluiten op ouders, school en andere opvoeders

Uit onderzoek is gebleken dat een kind zich prettiger voelt op de opvang, als de ouder hem met een gerust hart heeft achtergelaten. De gastouder doet haar best om die overgang van thuis naar de opvang, en van de opvang naar thuis zo aangenaam mogelijk te laten verlopen. Een praatje aan de voordeur geeft een kind een rustig en vertrouwd gevoel: mama en de gastouder vinden elkaar aardig! Gesprekken over zwaardere onderwerpen of over afspraken waar ouder en gastouder het niet over eens zijn, worden niet gevoerd binnen gehooraafstand van het kind. Dat geldt ook voor de overgang tussen school en opvang, of tussen opvang en zwemles. De gastouder is zich er dan ook steeds van bewust dat het kind aan haar gedrag en reacties voelt, of een situatie veilig en prettig is.

Stimuleren van persoonlijke competentie

Tijdens de opvang zorgt de gastouder voor een omgeving die het beste en leukste uit een kind boven haalt. Het kind krijgt de kans om zijn talenten te ontdekken. 'Persoonlijke competentie' gaat over de persoonlijke mogelijkheden van een kind. Wat kan het, wat durft het? Hoe veerkrachtig is het op momenten van tegenslag? De gastouder helpt het kind om zelfstandig en met zelfvertrouwen te spelen. Zij geeft steun en hulp als dat nodig is. Een kind dat de kans krijgt om te spelen en te ontdekken, ontwikkelt zich 'als vanzelf'.

Begeleiden van spel

De gastouder zorgt voor geschikt materiaal dat een kind stimuleert en uitdaagt. Zij is precies op de juiste manier en op het juiste moment aanwezig, maar vooral ook afwezig. Kinderen kunnen prima zelfstandig spelen, met andere kinderen en met goed spelmateriaal. Soms moet de gastouder daarbij even helpen, maar zonder het spel 'over te nemen' of te verstoren. Zij geeft uitleg of aanwijzingen waardoor een kind zelf weer verder kan. Met vragen en in gesprekjes kan zij een kind weer op nieuwe gedachten brengen; er komt nieuwe informatie waardoor het spel nog interessanter wordt voor het kind. ("Deze kaarsjes blijven drijven op het water. Denk jij dat steentjes ook blijven drijven? Of de duplo? En waarom lukt het niet met dat autootje?")

Vertrouwde speelkameraadjes

Kinderen die elkaar beter kennen, spelen meer samen en hun spel is van een hoger niveau. Ze kunnen beter samenwerken en krijgen samen méér voor elkaar. Een opvangomgeving is voor een kind dus leerzamer als hij daar met bekende kinderen kan spelen. De gastouder houdt daar rekening mee bij het invullen van haar opvangrooster. Zij wijst ouders op het belang van vaste opvangtijden in combinatie met leuke speelkameraadjes.

Aanbod van materiaal en activiteiten

De gastouder geeft het gastkind de gelegenheid om ongestoord en met plezier te kunnen spelen. Het kind maakt kennis met verschillende materialen en activiteiten. De gastouder zorgt voor variatie in activiteiten: met concentratie aan iets knutselen, maar ook buiten klimmen en rondrennen. Georganiseerde spelletjes met regels en afspraken, maar ook kunnen wegdromen in je eigen fantasiewereld. Kinderen leren niet alleen in de kinderwereld, maar vinden juist de 'echte grote mensenwereld' interessant. De gastouder zorgt voor een opvangaanbod waardoor er voor ieder

gastkind iets te beleven valt. Want iets nieuws meemaken betekent weer een nieuw stapje in de ontwikkeling van een kind.

Stimuleren van sociale competentie

Omdat er bij een gastouder altijd andere kinderen zijn, leert het kind om rekening te houden met andere mensen. 'Sociale competentie' gaat over de sociale vaardigheden die een kind moet leren om goed contact te maken en te houden. Tijdens de opvang leert een kind zijn gedrag af te stemmen op jongere en oudere kinderen. Het leert om te wachten, om samen te werken, om anderen te helpen, om ruzie te maken en die ruzie ook weer op te lossen. De gastouder helpt kinderen bij het oefenen met die sociale omgang. Zij legt uit waarom een kind soms moet wachten. Zij vertelt waarom een ander kind moet huilen en hoe je kunt troosten. De gastouder helpt een kind om zich sociaal te gedragen, om op te komen voor zichzelf waarbij dit niet ten koste van een ander gaat.

Overdragen van waarden en normen

Een gastouder leeft binnen haar eigen gezin volgens bepaalde waarden en normen. Die ideeën zal zij in de opvang gebruiken. Toch is er ook ruimte voor de waarden en normen van de gezinnen waar de gastkinderen uit komen. De gastouder houdt rekening met verschillen in cultuur, godsdienst of levensovertuiging uit die thuissituaties. Tijdens de opvang krijgt een kind te maken met andere gewoonten en afspraken dan hij vanuit thuis kent. Hij leert dat andere kinderen soms andere regels en gewoonten hebben dan hij gewend is. Een kind leert bij de gastouder dat het mogelijk is om met verschillende regels om te gaan, dat anders-zijn niet direct raar is; dat anders-zijn juist leuk en spannend kan zijn. De gastouder helpt haar gastkinderen om die verschillen te begrijpen en met die verschillen om te gaan. Zij is zelf een rolmodel en voorbeeld voor de kinderen. Door haar reacties ervaren kinderen de grenzen van goed en slecht, van anders, van mogen en moeten. Kinderen doen dat gedrag na in hun omgang met andere kinderen. De gastouder heeft dus een belangrijke invloed op de sociale ontwikkeling van een gastkind.

5. DE PEDAGOGISCHE OPDRACHT VAN EEN GASTOUDER

In gesprekken met ouders, het gastouderbureau en haar collega-gastouders staat het werken aan de vier pedagogische basisdoelen centraal. Steeds zal de vraag terugkomen: 'Hoe doe jij dat nou?' Als de gastouder bezoek krijgt van de GGD-inspectie is haar antwoord een belangrijke maatstaf voor haar kwaliteit van werken.

De gastouder als professional

Een gastouder maakt deel uit van een veel grotere opvoedomgeving van een kind. Al die andere opvoeders willen graag weten hoe de gastouder haar pedagogische taak aanpakt. Hierover wordt gepraat, uitgewisseld en afgestemd. Hoe duidelijker de gastouder is over haar opvoedideeën, hoe beter de andere opvoeders met haar kunnen afstemmen voor een duidelijke en vertrouwde leefomgeving voor een kind.

Iedere gastouder is vrij om haar eigen invulling te geven aan de vier basisdoelen. Zolang er maar wel een duidelijke verbinding is tussen het pedagogisch doel (dit wil ik er mee bereiken) en de uitvoering (daarom pak ik het zo aan). De professioneel werkende gastouder kan haar aanpak uitleggen. Daardoor is zij een interessante gesprekspartner en informatiebron voor ouders en andere professionals.

Het is voor de gastouder en al die andere betrokkenen dus verhelderend als een gastouder duidelijk is over haar opvoedideeën. Dat geldt zeker als een gastouder ook nog iets heel eigens in haar aanbod heeft. Leuk toch om te

weten dat de gastouder een achtergrond van zang en dans heeft? Of dat zij tijdens de opvang veel aan creatieve activiteiten doet omdat zij naast de opvang ook beeldend kunstenaar is? En hoe heerlijk is het om als ouder te weten dat een gastouder van bakken en koken houdt, en dus veel aandacht besteed aan voeding en maaltijd-bereiding. Of dat er een kinderboerderij in de buurt is waar de gastouder dagelijks even gaat kijken, weer of geen weer.

Als een gastouder over haar pedagogische opdracht nadenkt zijn twee vragen de moeite waard:

- Hoe werk ik aan de vier pedagogische basisdoelen in het belang van ieder gastkind? (eisen uit de wet)
- Wat kan ik tijdens de opvang aanbieden dat echt bij mij hoort; wat maakt mijn opvangsituatie voor een gastkind extra leuk? (persoonlijke inbreng)

Zo is werken aan goede opvang dus steeds een mix van: 'Een beetje uit de wet met een beetje uit mezelf!'

Meetpunten voor pedagogische kwaliteit

De gastouder staat iedere opvangdag opnieuw voor de opdracht om goede opvang te leveren. Maar hoe weet zij of haar opvang ook echt goed is voor kinderen? Een groep Nederlandse wetenschappers heeft naar het antwoord op deze vraag gezocht. Zij hebben onderzoek gedaan naar de pedagogische kwaliteit in de kinderopvang. Om dat onderzoek uit te voeren zijn zij gaan samenwerken in het Nederlands Consortium Kinderopvang Onderzoek / NCKO.

Het NCKO heeft de pedagogische kwaliteit verdeeld in twee soorten:

- Proceskwaliteit
- Structuurkwaliteit

Proceskwaliteit: de manier waarop de opvang wordt uitgevoerd

Proceskwaliteit is alles wat een kind meemaakt bij de gastouder. Het kind doet ervaringen op met andere kinderen, met de opvangomgeving en vooral met de gastouder zelf. De gastouder heeft de grootste invloed op het welzijn en de ontwikkeling van kinderen. Zij 'maakt' de kwaliteit van de opvangomgeving door de kwaliteit van haar contact met het gastkind. De gastouder is ook heel belangrijk voor de manier waarop de kinderen met elkaar omgaan. En zij bepaalt welke ervaringen een kind kan opdoen door het spelmateriaal en de activiteiten die zij organiseert. Het NCKO ziet de kwaliteit van de gastouder daarom als de kern van proceskwaliteit¹. Goede proceskwaliteit betekent dat een gastouder op een positieve en zinvolle manier werkt aan de vier pedagogische basisdoelen uit de Wet kinderopvang.

Structuurkwaliteit: de manier waarop de opvang is georganiseerd

Structuurkwaliteit is alles wat 'om de opvang heen' is georganiseerd. Welke opleiding heeft de gastouder; hoeveel jaar ervaring heeft zij met dit werk? Hoeveel gastkinderen zijn er bij de gastouder en van welke leeftijd? Hoe is de opvangomgeving: hoeveel ruimte is er binnen; kunnen kinderen buiten spelen; is de buurt of wijk van de gastouder 'kindvriendelijk'? En heeft de gastouder haar aanpak vastgelegd in een eigen pedagogisch plan van aanpak? Goede structuurkwaliteit betekent dat er een goede opvangomgeving is; alles is aanwezig om goede en leuke opvang te kunnen bieden.

Structuur- en proceskenmerken horen bij elkaar; zij zijn het meetpunt voor de kwaliteit van de opvang. Voor dit Pedagogisch kader gastouderopvang is de proceskwaliteit het interessantste onderdeel. De proceskwaliteit is te zien

¹ Het NCKO heeft onderzoek naar de kwaliteit van kinderopvang uitgevoerd in kinderdagverblijven. Zij stelt dat de pedagogisch medewerker de kern is van proceskwaliteit. De auteurs nemen de vrijheid om die conclusie te vertalen naar de gastouder.

in het gedrag van de gastouder en in het gedrag van de kinderen. Voor een gastouder is er eigenlijk maar één antwoord op de vraag of zij haar werk goed doet. Zij doet het goed als het met de kinderen goed gaat tijdens de opvang!

Het resultaat: gedrag van kinderen

Als het de gastouder lukt om de opvang te organiseren in een prettige omgeving met voldoende spelmaterialen en activiteiten (structuurkwaliteit) en als zij op een gerichte manier werkt aan de vier basisdoelen voor ieder gastkind (proceskwaliteit), dan moet het eigenlijk wel goede opvang zijn. Toch weet je pas of het ook echt goed is, als de gastkinderen het naar hun zin hebben. Als ze met plezier en aandacht kunnen spelen. Als ze nieuwe dingen ontdekken en leren.

Een gastouder die de kwaliteit van haar opvang wil controleren, moet naar deze twee punten kijken: welbevinden en betrokkenheid.

- welbevinden

Het kind voelt zich op zijn gemak. Het zit lekker in zijn vel. Het gedraagt zich op een natuurlijke manier. Het reageert op een manier die past bij de situatie: boos als iets tegenvalt, vrolijk als iets leuk is, ernstig als iets aandacht vraagt. Hij geniet van dingen die gebeuren en staat open voor de wereld om hem heen.

- betrokkenheid

Een gastouder kan méér voor een kind betekenen dan alleen maar dat een kind zich op z'n gemak voelt. Van haar wordt ook verwacht dat zij zich actief inzet op het ondersteunen en stimuleren van de ontwikkeling van kinderen. Dit betekent dat er dus ook echt 'iets moet gebeuren' tijdens het spel; het kind moet ervan leren, het moet een stapje vooruit komen in zijn ontwikkeling. Een kind dat met betrokkenheid speelt worden helemaal in beslag genomen door zijn bezigheid. Hij speelt met concentratie en is tevreden over het resultaat. Hij heeft een innerlijke drang om grenzen te verkennen en te verleggen. De gastouder biedt daarom spelvormen aan die niet te makkelijk of te moeilijk zijn. De kans op betrokken spel is het grootste als iets een uitdaging is, niet nieuw maar ook niet helemaal vreemd. Betrokkenheid is een voorwaarde voor ontwikkeling en leren.

6. DE PRAKTIJK VAN GASTOUDEROPVANG BIJ WELKOM-KIND

Kinderen die via Welkom-Kind gastouderopvang genieten zijn blij, ze kunnen zich ontplooiën; ze worden opgevangen in een warm nest door mensen die zichzelf in alle aspecten inzetten voor het welzijn van het kind. Dit bereiken we door o.a. (speel)activiteiten, aandacht voor de taalontwikkeling en taalgebruik, interacties met het kind, afstemming van waardesystemen tussen de vraag- en gastouder, aandacht voor het ritme van het kind. Deze kinderen voelen zich veilig, welkom en geliefd in de opvangperiode. Het welbevinden van het kind zal het resultaat zijn van dat wat Welkom-Kind als kwaliteit beschouwt.

We doen alles wat redelijkerwijs mogelijk is om de opvang te laten verlopen zoals we dat in dit beleid beschrijven. Voor Welkom-Kind is het belangrijkste resultaat een blij kind en daardoor tevreden ouders en gemotiveerde gastouders.

N.B: Dit beleid zal periodiek worden herzien omdat de kinderopvang een dynamisch gebied is en er steeds nieuwe ontwikkelingen zijn. Echter de centrale waarde (het welzijn van de mens, meer specifiek: het kind) zal onveranderd blijven voor Welkom-Kind als organisatie.

Bronnen:

- NCKO rapport over kwaliteit van Kinderopvang (groep auteurs, 2005)
- rede M. Rixen-Walraven bij het aanvaarden stoel hoogleraar ontwikkelingspsychologie (2002)
- Pedagogisch kader gastouderopvang, ontwikkeld door Kohnstamm Instituut & Nederlands Jeugdinstituut, in opdracht van BKK (2012)